

norden

*Sektorikohtainen
ohjelma*

Koulutus, luovuus ja yrittäjyys globalisaation aikakaudella

Islannin puheenjohtajakauden
ohjelma Pohjoismaiden ministerineuvoston
koulutus-, tutkimus- ja
kulttuuriyhteistyön alalla

**Koulutus, luovuus ja yrittäjyys
globalisaation aikakaudella**

Sektorikohtainen ohjelma
Islannin puheenjohtajakauden ohjelma
Pohjoismaiden ministerineuvoston
koulutus-, tutkimus- ja kulttuuriyhteistyön
alalla

ANP 2008:753

© Pohjoismaiden ministerineuvosto,
Kööpenhamina 2008
ISBN 978-92-893-1773-3

Suunnittelu Ágústa Ragnarsdóttir.

Paino Guðjón Ó ehf.

Kuvat Morgunblaðið.

Painos 1000.

Painettu ympäristöä säästävälle paperille,
joka täyttää pohjoismaisen Joutsenmerkin
kriteerit.

Lisätietoa puheenjohtajakauden
ohjelmasta osoitteesta www.norden2009.is.

Sisällysluettelo

Esipuhe	4
Tutkimus ja tiedon voima	5
Kulttuuri ja luovuus	8
Koulutus ja osaaminen	13

Esipuhe

Pohjoismaiden hallitusten välisen yhteistyön teemana on Islannin puheenjohtajakaudella vuonna 2009 *Pohjoismainen kompassi*. Puheenjohtajakauden ohjelmassa kuvaillaan haasteita, joita pohjoismaalaiset kohtaavat globaalissa maailmassa. Ohjelma jakautuu neljään osa-alueeseen: *Pohjolan voimatekijät, Pohjolan vahvuus, Pohjolan vastaus ilmastonmuutokseen ja Globaali Pohjola*.

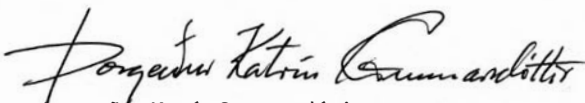
Pohjoismaisen yhteistyön vahvuutena on muun muassa joustavuus, jota saavutetaan sektorienvälisellä yhteistyöllä. Niinpä ministeriö onkin päättänyt laatia koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin alalle yhteisen puheenjohtajakauden ohjelman, jonka tunnuslauseena on *koulutus, luovuus ja yrittäjyys globalisaation aikakaudella*. Ohjelmassa korostetaan, että tavoitteisiin voidaan päästä ainoastaan mainittujen kolmen alan yhteistyöllä sekä yhteistyöllä muiden sektoreiden kanssa.

Islannin puheenjohtajakauden painotukset koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin alalla pohjautuvat Pohjoismaiden pääministereiden Punkaharjulla vuonna 2007 ja Riksgränsenissä vuonna 2008 antamiin julkilausumiin, joissa otetaan kantaa globalisaatioon ja ilmastonmuutokseen ja pohditaan niiden vaikutuksia Pohjoismaiden kilpailukykyyn ja elinehtoihin. Pääministerit painottavat julkilausumissaan inhimillisten voimavarojen, koulutuksen, tieteellisen tutkimuksen ja innovoinnin merkitystä globalisaation tuomien uusien haasteiden edessä. Lisäksi he korostavat elinkeinoelämän merkitystä tärkeänä yhteistyökumppanina ja toimijana alan pohjoismaisessa yhteistyössä.

Parhaillaan valmistellaan kestävän kehityksen pohjoismaista strategiaa vuosiksi 2009–2012. Strategia kattaa useita eri yhteistyöaloja ja toimii siten pohjana myös Islannin puheenjohtajakauden ohjelmalle koulutuksen, tutkimuksen ja kulttuurin saralla. Lisäksi sitä seurataan muiden sektoreiden kanssa tehtävässä monialaisessa yhteistyössä.

Pohjoismaiden sopeutumis-, innovointi- ja aloitekyky muutosten edessä juontaa juurensa kulttuuriin. Myös monialaisella yhteistyöllä sekä luovuuden, kulttuurin ja elinkeinoelämän välisillä yhteyksillä on keskeinen merkitys pohjoismaiselle innovoinnille. Pohjoismaiden yhteenkuuluvuudentunne sekä vuosikymmenten kokemus menestyksekkäästä yhteistyöstä pohjautuvat yhteisiin arvoihin ja kulttuuriseen perustaan, joita on tärkeä vaalia. Tässä hengessä Islanti pyrkii jalostamaan *koulutus, luovuus ja kulttuurinen osaaminen* -avainsanojen alle kokoamansa koulutus-, tutkimus- ja kulttuurialan panostukset innovaatioiksi ja aloitteiksi. Lisäksi Islanti aikoo seurata pohjoismaista kielipolitiikkaa sekä tukea hanketta, jonka avulla pyritään lisäämään pohjoismaalaisten kiinnostusta ymmärtää naapurimaiden kieliä ja kulttuuria. Näin pyritään vahvistamaan maiden keskinäistä yhteenkuuluvuudentunnetta.

Pohjoismaiden ministerineuvoston työssä painotetaan koordinoitua ja jatkuvuutta. Niinpä Islanti esittääkin omat painotuksensa ja toimenpide-ehdotuksensa ottaen samalla huomioon painopistealueet, joihin Ruotsi keskittyi omalla puheenjohtajakaudellaan vuonna 2008.

Þorgerður Katrín Gunnarsdóttir
opetus-, tutkimus- ja kulttuuriministeri

Tutkimus ja tiedon voima

Yliopistojen ja korkeakoulujen pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiden koulutuspolitiikassa on monia yhteisiä piirteitä, ja muun muassa yliopistojen toimintamalleja selvitetään parhaillaan eri puolilla Pohjolaa. Pohjoismaista pyritään kehittämään johtavia globaaleja tietoyhteiskuntia, jotka tarjoavat mahdollisimman laadukasta korkea-asteen koulutusta. Tavoitteen saavuttamiseksi korkea-asteen oppilaitosten itsenäisyyttä on lisättävä, oppilaitoksia yhdistettävä, tutkimusta vahvistettava, innovaatiojärjestelmiä kehitettävä sekä annettava laadunhallinnan vaikuttava jossain määrin opetus- ja tutkimusvarojen jakamiseen.

On myös ajateltu, että Pohjoismaat esiintyisivät yhdessä *vahvana kansainvälisenä korkeakoulutusalueena* ja markkinoisivat erityispiirteitään ja vahvuuksiaan tieteen ja tekniikan aloilla houkutelakseen väkeä myös muualta maailmasta. On tärkeää, että Pohjoismaat pyrkivät tähän tavoitteeseen kannustamalla kukin tahollaan yliopistoja ja niiden laitoksia sekä muita korkea-asteen oppilaitoksia lisäämään keskinäistä yhteistyötään ja siten vahvistamaan järjestelmää kokonaisuudessaan. Näin parannetaan yliopistojen ja korkeakoulujen edellytyksiä osallistua yhteistyöhön ja kilpailuun kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla. Pohjoismaat pyrkivät nyt Bolognan prosessin hengessä koordinoimaan menetelmiä, joita sovelletaan yliopistojen akkreditoinnissa ja opetuksen laadunvarmistuksessa. Tavoitteena on näin lisätä laadunvarmistuksen läpinäkyvyyttä ja uskottavuutta. Samoin jatketaan toimia korkea-asteen tutkintojen molemminpuolisen tunnustamisjärjestelmän kehittämiseksi Pohjoismaiden välille.

Pohjoismaat haluavat priorisoida yliopistojen roolia tutkimuslaitoksina ja kannustaa yliopistoja aloitteellisuuteen edistääkseen innovointia sekä osaamisen siirtämistä yliopistoilta elinkeinoelämään ja yhteiskuntaan yleisemminkin. Globalisaatio, ilmastonmuutos ja kestävä kehitys on asetettava etusijalle pohjoismaisessa yhteistyössä. Yliopistojen ja elinkeinoelämän yhteistyötä painotetaan. Huomiota kiinnitetään taidealojen koulutuksen ja muun korkea-asteen koulutuksen väliseen vuorovaikutukseen. Näin pyritään tukemaan luovaa ajattelua ja saamaan aikaan kulttuuri, joka on otollinen luovuudelle, innovoinnille ja aloitteellisuudelle ja kannustaa näihin kaikilla yhteiskunnan aloilla.

TEHTÄVÄT

- *Pohjoismaiden yliopistojen vahvuuksien määrittely*
Selvitetään Pohjoismaiden yliopistojen ja korkea-asteen oppilaitosten erityispiirteet ja vahvimmat osaamisalueet. Kunkin maan yliopistojen ja niiden yhteistyötoimikuntien tulee esitellä omat vahvuutensa, minkä jälkeen kansallisia tuloksia vertaillaan yhteisen nimittäjän löytämiseksi. Näin pohjustetaan Pohjoismaiden yliopistojen profilointia ja markkinointia maailmalla.
- *Korkea-asteen koulutuksen laatu ja kehittäminen*
Islanti järjestää syksyllä 2009 korkea-asteen koulutuksen laatua käsittelevän konferenssin, jossa kerätään tietoa ja kokemuksia korkea-asteen koulutuksesta Pohjoismaissa. Tavoitteena on muun muassa vahvistaa jatkokoulutusyhteistyötä sekä pohtia, miten voidaan parantaa Pohjoismaiden kilpailukykyä kansainvälisenä koulutus- ja tutkimusalueena. Työ pohjautuu syksyllä 2008 valmistuvaan pohjoismaisten maisteriohjelmien arviointiin, joka toteutetaan Ruotsin aloitteesta.

- *Pohjoismaiset maisteriohjelmat ja pohjoismaiset huippuyksiköt (Nordic Centres of Excellence)*

Islanti aikoo seurata Ruotsin painotuksia ja tutkia, kuinka pohjoismaiset maisteriohjelmat voitaisiin kytkeä nykyistä paremmin pohjoismaisiin huippuyksiköihin ja parantaa siten pohjoismaisen yliopistosektorin iskukykyä.

- *Innovointi ja yrittäjyys*

Järjestetään konferenssi innovaatio- ja yrittäjyyskoulutuksen sisällyttämisestä tutkijakoulutukseen ja teknisten alojen koulutukseen. Haasteena on muun muassa yliopistojen politiikka tekijänoikeuksien, patenttien ja innovointia edistävien toimenpiteiden osalta.

- *Taidealojen koulutuksen ja tieteen vuorovaikutus*

Syksyllä 2009 järjestetään konferenssi taidealojen koulutuksen ja muun korkeasteen koulutuksen välisestä vuorovaikutuksesta. Konferenssissa käsitellään muun muassa taidekorkeakoulujen roolia pyrittäessä tukemaan luovaa ajattelua ja aikaansaamaan kulttuuri, joka on otollinen luovuudelle, innovoinnille ja aloitteellisuudelle ja kannustaa näihin kaikilla yhteiskunnan aloilla.

Pohjoismainen tutkimus- ja innovaatioalue

Pohjoismaisten koulutus-, tutkimus- ja innovaatioalan laitosten (*NordForsk, NICE ja NEF*) keskinäistä yhteistyötä on lujitettava ja niiden yhteyksiä kyseisten alojen kansallisiin laitoksiin vahvistettava. Asialistalla on etenkin pohjoismainen tutkimus- ja innovaatioalue NORIA, jonka avulla toteutetaan visiota *Pohjoismaista vahvana, houkuttelevana ja yhtenäisenä tieteellisen tutkimuksen ja innovaation edelläkävijäalueena*. Kansallisten ja pohjoismaisten tutkimus- ja innovaatioalan tukijärjestelmien yhteyksiä on tarkasteltava. Tämä edellyttää yliopistojen, tutkimuslaitosten ja elinkeinoelämän tiivistä vuorovaikutusta, jota viranomaisten on aktiivisesti tuettava.

Helmikuussa 2009 käynnistyy pohjoismainen huippututkimusohjelma, joka edellyttää *NORIAN* kaltaista verkostoitumista. Huippututkimusohjelma keskittyy energia-, ympäristö- ja ilmastoalan hankkeisiin, ja sen avulla pyritään yhdistämään perustutkimus ja elinkeinoelämän innovointi.

TEHTÄVÄT

- Pohjoismaisen huippututkimusohjelman ensimmäinen vaihe esitellään virallisesti Pohjoismaiden pääministereiden kokouksessa, joka pidetään Islannissa helmikuun 2009 lopussa. Ohjelman tässä vaiheessa keskitytään energia-, ympäristö- ja ilmastoalan erityishankkeisiin.
- Valmistaudutaan laajentamaan pohjoismaista huippututkimusohjelmaa siten, että se kattaa myös terveys- ja hyvinvointialan tutkimuksen ja innovoinnin. Hanketta kehitetään yhteistyössä hyvinvointi-, terveys- ja elinkeinopolitiikasta vastaavien ministerineuvostojen kanssa. Asiantuntijatukea antavat NordForsk, Pohjoismainen innovaatiokeskus (NICE) sekä mainittujen alojen tutkimusta tukevat kansalliset laitokset.
- Pyritään monialaisen yhteistyön avulla toteuttamaan visiota pohjoismaisesta tutkimus- ja innovaatioalueesta (NORIA). Islanti pyrkii lisäämään NordForskin, NICE:n, Pohjoismaisen energiantutkimuksen (NEF) ja muiden yhteistyöelinten välistä yhteistyötä. Järjestetään dialogifoorumi, jossa pohditaan, miten voidaan vahvistaa mainittujen laitosten yhteistyötä kansallisten laitosten kanssa ja avata kansalliset tutkimusohjelmat muiden Pohjoismaiden tutkijoille.
- Pyritään vahvistamaan alueellista yhteistyötä ja neuvonpitoa Pohjoismaiden osallistumisesta EU:n puiteohjelmiin Euroopan tutkimusalueen (ERA) puitteissa. Tämän työn sekä energia-, ympäristö- ja ilmastoalan pohjoismaisen huippututkimusohjelman tulokset esitellään EU:n komissiolle syksyllä 2009.

Kulttuuri ja luovuus

Kulttuurin yhteys innovointiin ja aloitteellisuuteen

Luomisvoima, aloitteellisuus ja innovointi ovat kulttuurin avainkäsitteitä ja perusarvoja. Taiteen ja kulttuurin merkitys kansalliselle identiteetille on kiistämätön samoin kuin niiden osuus kansainvälisille markkinoille suunnatussa kulttuurituotannossa. Tekniikkaa, esittävää taidetta, teollisuutta ja markkinointia yhdistävästä kulttuuriteollisuudesta on tullut tärkeä elinkeino, jonka tuotteet ovat kansainvälistä kauppatavaraa. Islanti aikoo keskittyä monialaisiin hankkeisiin, joissa on kyse kulttuurin, tieteellisen tutkimuksen ja innovoinnin välisestä luovasta yhteydestä tärkeänä vastapainona globalisaatiolle, lisääntyvälle kilpailulle ja sopeutumisvaatimuksille. Tässä yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota kulttuuriministereiden aloitteesta käynnistettyyn pohjoismaiseen tietokonepeliohjelmaan, joka alkoi aikanaan kulttuurihankkeena mutta on sittemmin kehittynyt elinkeinohankkeeksi, jollaisena sitä tulee myös kehittää. Tietokonepeliohjelman pohjalta on luotu pelialan toimijoille yhteinen foorumi, joka on auttanut alan toimijoita huomaamaan pohjoismaisen yhteistyön tarjoamat mahdollisuudet ja vahvuuden.

Islanti aikoo seurata myös Norjan puheenjohtajakaudella vuonna 2006 käynnistettyä, kansainvälistäkin huomiota herättänyttä *Uusi pohjoismainen ruoka* -hanketta sekä Ruotsin innovaatiopanostuksia.

Monimuotoista pohjoismaista kulttuuriyhteistyötä tulee näkyvöittää ja tehostaa kansainvälisissä yhteyksissä. Pohjoismailla ei näillä näkymin ole yhteistä paviljonkia Shanghain maailmannäyttelyssä vuonna 2010, mutta ne voisivat kuitenkin järjestää maailmannäyttelyn yhteydessä pohjoismaista muotoilua ja arkkitehtuuria esittelevän näyttelyn.

Islanti on kiinnostunut käynnistämään pohjoismaista yhteistyötä sen pohjimiseksi, miten voidaan edistää luovaa ajattelua, innovointia ja yrittäjyyttä kouluissa ja sisällyttää ne myös julkishallinnon toimintaan. Tavoitteena on saada aikaan monialaista yhteistyötä, jossa yhdistyy eri alojen kehityksen ja kulttuurin luova vuorovaikutus.

TEHTÄVÄT

- Pyritään järjestämään yhteispohjoismainen muotoiluun ja arkkitehtuuriin keskittyvä näyttely Shanghaissa vuonna 2010 pidettävän maailmannäyttelyn yhteydessä. Aloitetaan näyttelyn valmistelu.
- *Uusi pohjoismainen ruoka* -hankkeen puitteissa keskitytään pohjoismaiseen keittiöön ja ruokakulttuuriin yhteistyössä kalastus-, maatalous- ja elinkeinoministeriöiden kanssa.
- Islanti johtaa *Euroopan luovuuden ja innovoinnin teemavuoden 2009* liittyvää yhteispohjoismaista ohjelmaa, jossa keskitytään erityisesti nuoriin.

Rajatonta kulttuuria

Demokratia vahvistuu, kun mahdollisimman monet voivat nauttia taide- ja kulttuuri-elämyksistä, päästää luovuutensa valloilleen ja osallistua aktiivisesti taiteen tekemiseen. Islanti aikoo kiinnittää huomiota ryhmiin, joiden ei perinteisesti ole ollut helppoa päästä osalliseksi taiteesta ja kulttuurista tai käyttää luovia kykyjään. Lähtökohdaksi otetaan Yhdistyneiden kansakuntien yleisohjeet vammaisten henkilöiden mahdollisuuksien yhdenvertaistamisesta, jotka YK:n yleiskokous hyväksyi 20. joulukuuta 1993. Kulttuuri-toimintaa käsittelevässä 10. ohjeessa korostetaan, että vammaisille henkilöille on taattava tasavertaiset mahdollisuudet käyttää luovia, taiteellisia ja älyllisiä kykyjään – ei ainoastaan vammaisten omaksi iloksi vaan koko yhteiskunnan rikastuttamiseksi. Vammaisten kulttuuri-toimintaa ja taidetta tulee näkyvöittää ja siihen tulee kiinnittää lisää huomiota.

Pyrkimyksenä on luoda yhteiskunnalliset ja taloudelliset edellytykset kaikkien pohjoismaalaisten terveyden turvaamiseksi ja lisäämiseksi. On tärkeää, että ihmiset voivat elää tervettä elämää ja tehdä terveyteen liittyvissä asioissa oikeita päätöksiä. Taide ja kulttuuri voivat helpottaa tärkeiden kansanterveystavoitteiden saavuttamista, kannustaa liikkumaan ja tukea esimerkiksi vammaisia hyödyttäviä ennalta ehkäiseviä toimia. Kulttuuri on tuotava mahdollisimman monien ulottuville, joten ”kulttuuri kuuluu kaikille” on tärkeä näkökulma. Pyrkimyksenä on käynnistää yhteistyössä terveyssektorin kanssa monialaisia, terveyttä edistäviä ja ennalta ehkäiseviä hankkeita, joiden teemana on *terveys ja kulttuuri*.

TEHTÄVÄT

- Islanti esittelee muille Pohjoismaille taide- ja kulttuurifestivaalin *Rajatonta taidetta*. Festivaalin ideaa kehitellään kunkin Pohjoismaan olosuhteisiin sopivaksi. Asian edistämiseksi pohjoismaisuus näkyy myös vuoden 2009 Reykjavikin taidefestivaaleilla.
- Tuetaan vammaisista lapsista kertovan *Erityisiä lapsia* -valokuvanäyttelyn lähettämistä kiertueelle muihin Pohjoismaihin.
- Järjestetään yhteistyössä pohjoismaisen koulutussektorin kanssa konferenssi pienistä kielialueista ja viittomakielestä. Konferenssissa keskustellaan muun muassa pohjoismaisista kielistä globalisaation aikakaudella, sanakirjojen roolista sekä terminologian ja nimistön kääntämisen tärkeydestä.
- Järjestetään pohjoismainen kouluterveystapahtuma. Hankkeen tavoitteena on lisätä lasten ja nuorten kiinnostusta liikuntaa kohtaan muun muassa kasvavan ylipaino-ongelman torjumiseksi. Panostetaan projekti-idean esittelemiseen muille Pohjoismaille.

Pohjoismaiden nuoriso

Islannin opetus-, tutkimus- ja kulttuuriministeriö on vuoden 2000 jälkeen teettänyt kolme vertailututkimusta, joissa tarkastellaan opiskelijoiden näkemyksiä koulutuksesta, kulttuurista, vapaa-ajasta ja urheilusta pyrkien näin selvittämään nuorten tulevaisuudenvisioita. Tutkimukset antavat mielenkiintoisen kuvan nuorten ajatuksista, terveyskäyttäytymisestä ja elämäntyylistä aikakaudella, jolle ovat tunnusomaisia yhteiskunnan muutoksista ja globalisaatiosta aiheutuvat nopeat muutokset. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää muun muassa koulutus-, kulttuuri-, nuoriso- ja kansanterveyspolitiikassa, ja niitä voidaan käyttää hyväksi useiden eri ministeriöiden vastuualueilla. Islanti aikoo käynnistää monialaista pohjoismaista yhteistyötä vertailututkimusten toteuttamiseksi tällä alalla.

Opetusministereiden käynnistämään hankkeeseen liittyen tutkitaan, miten voidaan lisätä lasten ja nuorten kiinnostusta muiden Pohjoismaiden kieliä ja kulttuuria kohtaan sekä edistää pohjoismaisten kielten ymmärtämistä pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön piirissä.

TEHTÄVÄT

- Käynnistetään Islannin johdolla yhteistyö nuorten asenteita koskevien vertailututkimusten tekemiseksi. Tutkimuksissa selvitetään nuorten näkemyksiä urheiluseuroista, järjestötoiminnasta, vapaa-ajasta, koulutuksesta ja tulevaisuudenodotuksista.
- Kiinnitetään huomiota pohjoismaiseen urheiluyhteistyöhön ja pohditaan, miten Pohjoismaiden ministerineuvosto voi tukea sitä.
- Pyritään järjestämään seminaari lastenkulttuurin tilanteesta ja lasten taidetoiminnasta Pohjoismaissa.

Entistä monimuotoisempi kulttuuriyhteistyö

Pohjoismailla on vuosikymmenten kokemus sekä pohjoismaisesta että kansainvälisestä kulttuuriyhteistyöstä. Pohjoismainen yhteistyö täytyy kytkeä Unescon yleissopimukseen kulttuurisesta moninaisuudesta ja maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta. Alan laitokset ja ministeriöt tekevät jo nyt tiivistä pohjoismaista yhteistyötä kulttuuriperintöön liittyvissä kysymyksissä. On tarkasteltava Pohjoismaiden yhteistyötä kysymyksissä, jotka liittyvät Unescon maailmanperintösopimukseen, Oslolla sijaitsevaan Pohjoismaiden maailmanperintökeskukseen sekä Ruotsin jäsenyyteen Unescon maailmanperintökomiteassa.

Islanti keskittyy puheenjohtajakaudellaan pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön uuteen rakenteeseen ja pyrkii muun muassa saamelaisten aseman uudelleenarviointiin. Äskettäin toteutetun pohjoismaisen kulttuuriyhteistyön rakenneuudistuksen yhteydessä päätettiin muun muassa laatia kulttuuriministereille kolmivuotinen toimintasuunnitelma, joista ensimmäinen päättyy vuoden 2009 lopussa. Islannin johdolla laaditaan uusi kulttuuriyhteistyön toimintasuunnitelma vuosiksi 2010–2012.

TEHTÄVÄT

- Keskitytään mahdollisuuksiin esitellä Pohjoismaiden kulttuuria Pohjoismaiden ulkopuolella, mikä oli tärkeä osa kulttuuriyhteistyötä ennen rakenneuudistusta.
- Pyritään tekemään pohjoismaista yhteistyötä kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemista koskevan Unescon yleissopimuksen kansallisen seurannan yhteydessä ja tutkitaan, onko mahdollista käynnistää sopimukseen liittyviä yhteisiä hankkeita.
- Islanti tekee aloitteen viikinkiaikaisten löytöjen esittämiseksi Unescon maailmanperintöluetteloon.
- Järjestetään konferenssi, jossa keskitytään Pohjoismaiden ja Britteinsaarten, etenkin Skotlannin edustalla olevien saarten, välisiin kulttuuriyhteyksiin.

Koulutus ja osaaminen

Jotta pohjoismaalaiset pystyisivät elämään ja työskentelemään nykyajan nopeasti muuttuvassa demokraattisessa yhteiskunnassa, heillä tulee olla mahdollisuus ja valmiudet opiskella koko elämänsä ajan. Elinikäinen oppiminen tarkoittaa myös sitä, että koulutusjärjestelmä käsitetään kokonaisuudeksi, joka ulottuu esikoulusta korkea-asteen koulutukseen, jatkokoulutukseen, aikuiskoulutukseen ja koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankittuun epäviralliseen koulutukseen. Se kattaa osaamisen ja valmiudet, jotka kullekin karttavat leikeissä ja työssä.

Tietoa ja osaamista ei tarkastella ainoastaan koulujärjestelmän ehdoilla vaan myös elinkeinoelämän tarpeiden ja yksilön omien toiveiden pohjalta. Koulutusjärjestelmä vastaa yhteiskunnissamme tapahtuviin suuriin muutoksiin tarjoamalla ihmisille mahdollisuuden kouluttautua koko elämänsä ajan.

Kansainvälisesti on keskusteltu laajasti siitä, mikä on tärkeintä yksilön koulutuksessa. Unesco, EU, OECD ja muut kansainväliset toimijat ovat keskustelleet tärkeimmistä valmiuksista, jotka yksilöllä täytyy olla, jotta hän voisi osallistua aktiivisesti työelämään ja demokraattiseen yhteiskuntaan. Nykyään painotetaan aiempaa selkeämmin yksilön henkilökohtaista kehitystä ja hänen osallistumistaan yhteiskuntaan. Tässä yhteydessä mainittakoon kansalaistietoisuus, ilmaisukyky, viestintätaidot, kulttuurienvälinen ymmärrys, aloitteellisuus ja innovatiivisuus. Nämä taidot sekä kyky ilmaista itseään äidinkiellellä tai vieraalla kielellä, matematiikan osaaminen sekä tieteen ja tekniikan tuntemus ovat niitä taitoja, jotka kaikkien on jossain määrin omaksuttava. Näiden avainvalmiuksien välille on löydettävä tasapaino ja niitä on kyettävä tukemaan koulutusjärjestelmässä.

Tämä on punaisena lankana myös Islannin puheenjohtajakaudella.

Kestävää kehitystä edistävä koulutus

YK on julistanut vuodet 2005–2014 kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen vuosikymmeneksi, ja tekeillä on kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen pohjoismainen strategia vuosiksi 2009–2012. Islannin hallitus on tehnyt selkoa kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen politiikastaan kirjasessa *Velferð til framtíðar* (Tulevaisuuden hyvinvointi). On pyrittävä lisäämään tietoisuutta kestävästä kehityksestä kaikkien nuorten koulutuksessa. Islanti jatkaa Ruotsin painotuksia tällä alalla.

TEHTÄVÄT

- Kööpenhaminassa syksyllä 2009 pidettävän YK:n ilmastokokouksen yhteydessä Pohjoismaat esittelevät kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen aloitepaketin painottaen erityisesti ilmastokysymyksiä. Laaditaan katsaus siitä, miten aihe sisältyy maiden koulutusjärjestelmiin ja kuinka tietoisuutta aiheesta pyritään lisäämään maiden koulutusjärjestelmissä. Jatketaan työtä alan yhteispohjoismaisten painotusten parissa.

Taidealojen koulutus, luovat aineet ja innovaatio

Taide ja kulttuuri ovat monipuolisen, yksilöä parhaalla mahdollisella tavalla vahvistavan ja kehittävän koulutuksen kulmakiviä. Tämä käy ilmi muun muassa taidekasvatusta koskevista yleisohjeista, jotka Unesco julkaisi Lissabonissa vuonna 2006 pidetyn taidekasvatuksen maailmankonferenssin vanavedessä. Ohjeet perustuvat konferenssin päätelmiin, ja niissä pohditaan, miten taidekasvatuksen avulla voidaan vastata kulttuurin ja luomisen tärkeyttä koskeviin vaatimuksiin 2000-luvulla. Ohjeista ilmenee, että 2000-luvun yhteiskunnassa tarvitaan kasvavassa määrin luovaa, joustavaa, sopeutumiskykyistä ja ratkaisukykyistä työvoimaa. Taideaineiden opetus kehittää näitä ominaisuuksia oppilaissa ja antaa heille tilaisuuden ilmaista itseään, arvioida ympäristöään kriittisesti ja käsitellä olemassaolon eri osa-alueita. Taideaineiden opetus voidaan yhdistää myös innovointiin ja yrittäjyyteen. Aihetta käsitellään tutkimusyhteistyön ja korkea-asteen koulutusyhteistyön piirissä.

TEHTÄVÄT

- Islanti pyrkii käynnistämään selvityksen taideaineiden opetuksen asemasta Pohjoismaiden koulujärjestelmissä. Selvityksessä tarkastellaan taideaineiden asemaa sekä yleissivistävässä koulutuksessa että taidealojen koulutuksessa. Selvitys voi luoda pohjaa opetussuunnitelmien ja koulutyön parannuksille kaikilla koulutuksen tasoilla. Selvitystä tehdessä otetaan huomioon myös ideat, joita on tullut esille Unescon alaisen The Cultural Greenhouse -hankkeen puitteissa. Hankkeen tavoitteena on kehittää taideaineiden opetuksen laatua niin musiikki- ja taidekouluissa kuin yleisesti koko koulutusjärjestelmässä.

Aikuiskoulutus ja maahanmuuttajien koulutus

Maahanmuuttajien määrä on kasvanut viime vuosina Pohjoismaissa, mistä seuraa sekä uusia mahdollisuuksia että uusia haasteita. On tärkeää ottaa maahanmuuttajat vastaan siten, että he pystyvät nopeasti sopeutumaan uuden maan kieleen ja kulttuuriin ja pystyvät hyödyntämään koulutustaan ja ammatillista osaamistaan samalla, kun heidän elämänlaatunsa paranee.

TEHTÄVÄT

- Islanti järjestää vuonna 2009 pohjoismaisen seminaarin maahanmuuttajien koulutuksesta ja heidän kotouttamisestaan yhteiskuntaan. Seminaarissa keskustellaan kielenopetuksesta, yleissivistävästä koulutuksesta ja ammatillisesta koulutuksesta sekä Pohjoismaihin tulevien henkilöiden tutkintojen ja osaamisen tunnustamisesta.

Kokonaisvaltainen elinikäisen oppimisen politiikka

Pohjoismaat ovat edelläkävijöitä elinikäistä oppimista koskevan kokonaisvaltaisen politiikan soveltamisessa. Maat painottavat näkemystä, jonka mukaan koulutus tarkoittaa elinikäistä oppimista. On tärkeää, että koulutustarjonta on monipuolinen, siirtyminen koulutustasolta toiselle tapahtuu joustavasti, koulutukseen voi pyrkiä kuka tahansa ja että opintonsa keskeyttäneet aikuiset voivat helposti jatkaa opintojaan.

TEHTÄVÄT

- Islanti seuraa *Från skola till arbetsliv* -raporttia pyrkien etenkin siihen, että nykyistä useammat suorittaisivat loppuun toisen asteen koulutuksen.
- Seuranta tapahtuu osittain *Nuorten ja aikuisten hyvän oppimisen projektisuunnitelman* puitteissa. Tämän globalisaatioprojektin tavoitteena on muun muassa se, että nykyistä suurempi osa nuorista suorittaisi peruskoulun jälkeisen koulutuksen. Hankkeen puitteissa on tarkoitus järjestää oppimis- ja dialogifoorumeita, joissa voidaan vaihtaa kokemuksia ja ajatuksia sekä näkyvöittää aiheita, joista kulloinkin keskustellaan.
- Islanti järjestää vuonna 2009 – mahdollisesti yhteistyössä EU:n tai OECD:n kanssa – mainitunlaisen oppimis- ja dialogifoorumin. Kyseessä on pohjoismainen konferenssi, jossa käsitellään tutkintojen viitekehysten ja elinikäisen oppimisen välistä yhteyttä.

Esikoulu

Esikoululla on yhä tärkeämpi tehtävä valmistaa yksilöä elämään nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa. Esikoulussa luodaan pohja useimpien pohjoismaisten lasten koulunkäynnille. Sen hallinnollinen asema vaihtelee kuitenkin maittain.

TEHTÄVÄT

- Islannissa järjestetään pohjoismainen konferenssi esikoulusta ensimmäisenä kouluasteena.

Tietotekniikan hyödyntäminen koulutyössä

Tietotekniikkaa ei kehitetty alun alkaen koulumaailman tarpeita ja työskentelymenetelmiä ajatellen vaan pikemminkin talouden ja hallinnon tarpeisiin. Tästä huolimatta tietotekniikkaa on hyödynnetty jo lähes 20 vuoden ajan koulutusjärjestelmän eri alueilla. Pohjoismaat ovat olleet alan edelläkävijöitä etenkin keskitettyjen palvelinten, opetusmenetelmien ja etäopetuksen kehittämisen saralla. Ne ovat myös tehneet arvokasta yhteistyötä sähköisen oppimateriaalin kehittämiseksi. OECD:n koulutustutkimuksen ja innovoinnin keskus *CERI (Center for Educational Research and Innovation)* tekee parhailaan laajaa tutkimusta sähköisen oppimateriaalin käytöstä koulutusjärjestelmissä. Pohjoismaissa tehtiin vuonna 2008 hankkeeseen liittyvä esitutkimus, jonka alustavat tulokset julkaistaan vuoden 2009 alussa. Tulokset toimivat pohjana OECD:n tutkimukselle, mutta tutkimuksessa mukana olleet viisi Pohjoismaata voivat hyödyntää tuloksia jo nyt alan pohjoismaisen yhteistyön jatkamiseksi.

TEHTÄVÄT

- Järjestetään kokous, jossa käsitellään pohjoismaista yhteistyötä sähköisen oppimateriaalin kehittämiseksi ja pohditaan, mitä etua on tietotekniikan käytöstä opetuksessa ja opiskelussa.

Koulujen tasa-arvokasvatus

Tasa-arvokasvatusta annetaan kaikkien Pohjoismaiden kouluissa. Islannin opetusministeriö ja sosiaaliministeriö ovat käynnistäneet alan hankkeen, ja ministeriöiden tavoitteena on järjestää syksyllä 2009 pohjoismainen konferenssi, jossa esitellään hankkeen tuloksia ja onnistuneita esimerkkejä tasa-arvokasvatuksesta. Hanketta on kuvailtu tarkemmin sosiaaliministeriön sektorikohtaisessa ohjelmassa.

Pohjoismaisten kielten ymmärtämisen parantaminen

Pohjoismaisessa yhteistyössä on keskitytty selkeästi pohjoismaisen kielipolitiikan seurantaan. Tavoitteena on toisaalta parantaa pohjoismaisten kielten osaamista ja ymmärtämistä, toisaalta tukea maiden kielilautakuntien yhteistyötä kielten asemaan ja kieliteknologian kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä. Islanti pyrkii edistämään kyseisiä asioita keskittyen etenkin viittomakieleen.

Koulualan pohjoismaisen yhteistyön neuvonantajaryhmälle on päätetty antaa tehtäväksi panna täytäntöön opetusministereiden politiikka koskien pohjoismaisten kielten osaamista ja ymmärtämisen parantamista – onhan pohjoismaisten kielten ymmärtäminen kaiken pohjoismaisen yhteistyön perusta. Lisäksi aiotaan käynnistää yhteistyössä kulttuuriministereiden kanssa hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa pohjoismaalaisten kiinnostusta naapurimaiden kulttuuria ja siten myös niiden kieliä kohtaan sekä parantaa pohjoismaalaisten valmiuksia kommunikoida toistensa kanssa skandinaavisilla kielillä.

TEHTÄVÄT

- Islanti tekee aloitteen hankkeesta, jonka avulla pyritään vahvistamaan kouluväen kiinnostusta pohjoismaisia kieliä kohtaan ja parantamaan pohjoismaisten kielten ymmärtämistä.
- Islanti pyrkii käynnistämään Pohjoismaiden opetus- ja kulttuuriministereiden välille yhteistyötä näissä kysymyksissä.

norden

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimpia alueellisia yhteistyömuotoja. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä itsehallintoalueet Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti. Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Nordisk Ministerråd

(Pohjoismaiden
ministerineuvosto)
Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Puh. (+45) 3396 0200
Faksi (+45) 3396 0202

Julkaisija:

Menntamálaráðuneytið
(Opetus-, tutkimus- ja
kulttuuriministeriö)
Sölvhólsögötu 4
IS-150 Reykjavík
Puh. +354 545 9500
Faksi +354 562 3068
postur@mrn.stjr.is
www.menntamalaraduneyti.is

MENNTAMÁLARÁÐUNEYTIÐ

